

Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen

Hur går det för dem?

© Arbetsförmedlingen
Författare: Eva, Jansson, Emanuel Mörk, Gustav Stillesjö
Datum: 2020-07-01
Diarienummer: Af-2020/0033 6094

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Bakgrund	5
1.1 Etableringen på arbetsmarknaden	5
1.2 Många arbetslösa unga år 2013	6
1.3 Syfte och disposition	7
2 Målgrupp och definitioner	7
2.1 Undersökningspopulationen	7
2.2 Orsaker till att man lämnar Arbetsförmedlingen	9
3 Tiden på Arbetsförmedlingen.....	11
4 Mer än hälften går till arbete eller studier	12
4.1 Subventionerat arbete är viktigt för målgruppen	13
4.2 Utbildningsnivå är viktigt	15
5 Vanligast att lämna tidigt till arbete och studier	17
5.1 Män lämnar snabbare till subventionerat arbete	18
6 Avslutande diskussion och slutsatser	19
7 Referenser	22
Bilaga 1 Typer och grupperingar av funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga enligt Arbetsförmedlingens klassifikation	23

Sammanfattning

Att underlätta arbetsmarknadsetableringen och därmed undvika långvarig frånvaro från arbetsmarknaden är viktigt. Särskilt viktigt är det att se till att unga med funktionsnedsättning får en varaktig anknytning på arbetsmarknaden eftersom deras anknytning till arbetsmarknaden över tid har försvagats. Syftet med denna rapport är att studera unga med funktionsnedsättning för att se hur länge de förblir inskrivna på Arbetsförmedlingen och av vilken orsak de avslutat sin inskrivning. Rapporten har även ett särskilt fokus på skillnader mellan kvinnor och män.

Rapporten visar att av de ungdomar som studerades hade hela 94 procent lämnat Arbetsförmedlingen någon gång inom fyra år. Över hälften av dessa hade lämnat till arbete och studier.

Resultatet visar vidare att personer med längre inskrivningstid i högre utsträckning lämnade för osubventionerat arbete jämfört med personer med kortare inskrivningstid. Av den fjärdedel som lämnade sist gick nästan en dubbelt så stor andel till osubventionerat arbete i jämförelse med den fjärdedel som lämnade först.

Skillnaderna mellan kvinnor och män är tydliga. Om man delar upp arbeten i subventionerade och osubventionerade arbeten ser man att männen hade kortare tid till subventionerade arbeten än kvinnor, men längre tid till osubventionerade arbeten. Det tog inte bara längre tid för kvinnor att få en subventionerad anställning, det var också en lägre andel kvinnor som fick en subventionerad anställning jämfört med män. För de osubventionerade arbetena gällde det motsatta, det gick snabbare för kvinnor att få ett osubventionerat arbete och det var dessutom en större andel av kvinnorna som fick dem, jämfört med män.

En gymnasial utbildning påverkar resultaten till arbete och studier positivt oavsett vilken funktionsnedsättning individen hade. Resultatet understryker vikten av utbildning som en faktor för att öka chanserna på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen bör verka för att öka andelen som går till studier bland de med endast förgymnasial utbildning

Stort fokus i rapporten har lagts på att beskriva vilka som får subventionerade respektive osubventionerade arbeten. I det fortsatta arbetet är det viktigt att fortsätta analysera dessa skillnader, exempelvis skillnader i utbildningsnivå och yrkesval för dem som går till subventionerad eller osubventionerad anställning. Övriga frågor som vi vill lyfta fram i det fortsatta analysarbetet är i vilken grad ett subventionerat arbete övergår i ett osubventionerat arbete och i vilken utsträckning personer åter skriver in sig vid Arbetsförmedlingen efter att ha lämnat för ett arbete.

1 Bakgrund

Personer med funktionsnedsättning har, i genomsnitt, en lägre sysselsättningsgrad jämfört med befolkningen totalt. Arbetsmarknadspolitiken omfattar därför en rad insatser som direkt riktas till personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.¹ Dessa insatser har i en rad tidigare studier visat sig vara betydelsefulla för etableringen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Att underlätta arbetsmarknadsetableringen och därmed undvika långvarig frånvaro från arbetsmarknaden är viktigt. Särskilt viktigt är det att se till att unga med funktionsnedsättning får en varaktig anknytning på arbetsmarknaden eftersom deras anknytning till arbetsmarknaden över tid har försvagats.²

1.1 Etableringen på arbetsmarknaden

Arbetsförmedlingen beställer årligen en undersökning och rapport av Statistiska centralbyrån, SCB, om situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Av den senaste rapporten framgick att sysselsättningsgraden ökat för personer med funktionsnedsättning.³ Jämfört med år 2013 hade sysselsättningsgraden stigit från 62 procent till 69 procent år 2019. I befolkningen som helhet var sysselsättningsgraden 79 procent vilket är en ökning från 77 procent år 2013.⁴ Det är således fortsatt en lägre sysselsättningsgrad hos personer med funktionsnedsättning men skillnaden har minskat. Samtidigt visar en nyligen publicerad rapport från Statskontoret att andelen unga med funktionsnedsättning som står utanför studier eller arbete är nästan dubbelt så stor som för övriga unga.⁵ I en rapport från Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi framkommer att unga, som vid något tillfälle har haft en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga registrerad hos Arbetsförmedlingen, har en svag ställning på svensk arbetsmarknad jämfört med andra grupper av unga.⁶ En slutsats i rapporten är att utvecklingen för denna grupp sedan tidigt 1990-tal har försämrats. Allt färre lämnar gymnasieskolan med fullständiga gymnasiebetyg och anknytningen till arbetsmarknaden har kraftigt försvagats. Författarna lyfter fram förstärkta förmedlingsinsatser samt subventionerade anställningar som särskilt viktiga för etableringen på arbetsmarknaden för denna grupp. En annan slutsats i rapporten är att kunskapen kring hur det går för unga med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden är begränsad och bör fördjupas.

I denna rapport studeras en delmängd av de ungdomar, med en funktionsnedsättning, som under år 2013 skrevs in på Arbetsförmedlingen för första

---

¹ Förordning (2017:462) om särskilda insatser till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

² Engdahl och Forslund, 2015.

³ Resultatet redovisas inte utifrån ålder vad gäller arbetslöshet och sysselsättning utan för alla som svarat att de har en funktionsnedsättning.

⁴ SCB, 2020.

⁵ Statskontoret, 2019.

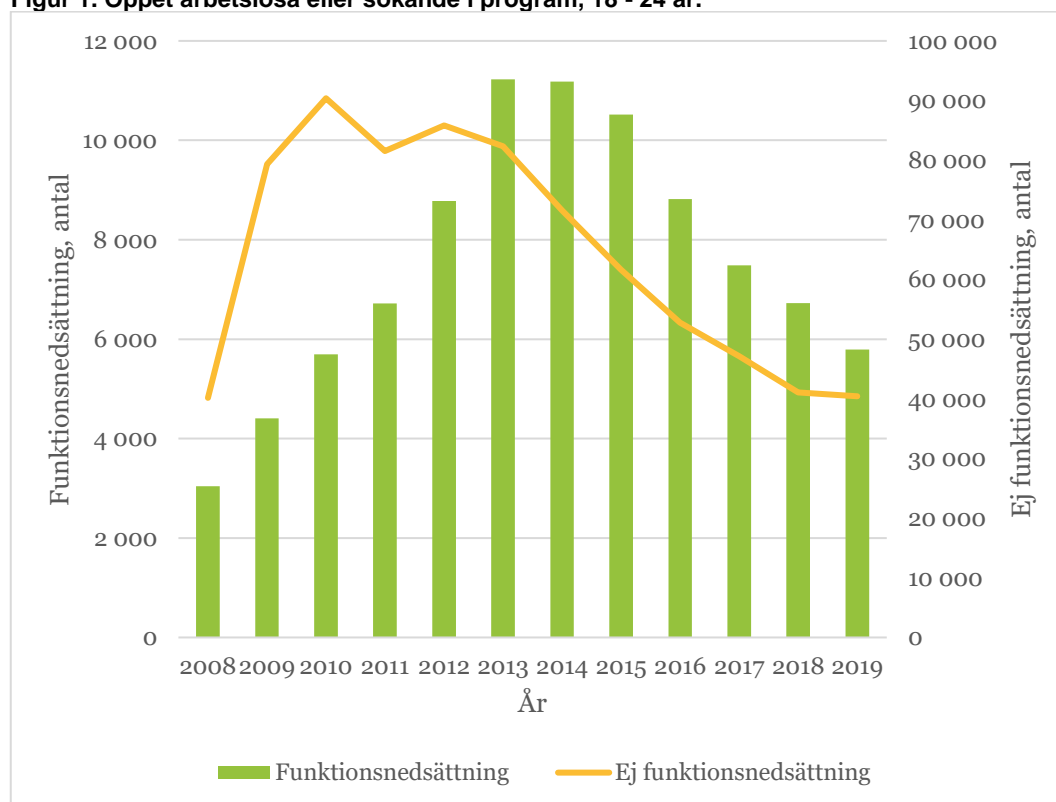
⁶ Engdahl och Forslund, 2015.

gången. Dessa personer följs i fyra år för att se hur länge de var inskrivna som arbetsökande vid Arbetsförmedlingen och av vilken orsak de lämnade Arbetsförmedlingen.⁷ Särskilt fokus har lagts på att se hur många som fick ett subventionerat eller osubventionerat arbete.

1.2 Många arbetslösa unga år 2013

Tiden hur länge man är inskriven på Arbetsförmedlingen påverkas av en mängd faktorer, läget på arbetsmarknaden och den rådande arbetsmarknadspolitiken är några av dessa. För att skapa en bild av läget på arbetsmarknaden följer en kort beskrivning av perioden 2008 - 2019.⁸ Utvecklingen av inskrivna arbetslösa i åldern 18 - 24 år⁹ mellan år 2008 till 2019 visas för unga med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga¹⁰ och för unga utan funktionsnedsättning i figur 1.

Figur 1. Öppet arbetslösa eller sökande i program, 18 - 24 år.

Efter finanskrisen 2008 - 2009 ökade antalet unga arbetslösa kraftigt. Det gällde även unga med funktionsnedsättning. När antalet ungdomar utan funktionsnedsättning minskade från år 2010 fortsatte antalet arbetslösa unga med

⁷ Efter fyra år är endast knappt 6 % av gruppen kvar vid Arbetsförmedlingen. Vi har därför valt att begränsa uppföljningsperioden till fyra år. Det längsta datum som kan bli aktuellt är 31 december 2017.

⁸ Tidsperioden valdes för att se utvecklingen ca fem år bakåt i jämförelse med vår undersökningsperiods start, år 2013, samt att få med finanskrisen vars inverkan var stor på svensk arbetsmarknad.

⁹ Öppet arbetslösa och sökande i program, genomsnittligt inskrivna per månad respektive år.

¹⁰ Härfter likställs "funktionsnedsättning" med "funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga" om inget annat anges.

funktionsnedsättning att öka.¹¹ För ungdomar med funktionsnedsättning påbörjades den tydliga nedgången av antalet arbetslösa först år 2015.

Utvecklingen för unga som studeras i denna rapport baseras på individer som skrevs in första gången på Arbetsförmedlingen år 2013. Det var således under en period på 2000-talet då det var många unga arbetslösa personer inskrivna på Arbetsförmedlingen.

1.3 Syfte och disposition

Mot den bakgrund som beskrivits är det viktigt att följa etableringen på arbetsmarknaden för unga med funktionsnedsättning. Syftet med denna rapport är att särskilt studera unga med en funktionsnedsättning för att se *hur länge* de förblir inskrivna på Arbetsförmedlingen och av vilken *orsak* de avslutat sin inskrivning.

Rapporten har även ett särskilt fokus på skillnader mellan kvinnor och män. Kvinnor och män ska ges samma möjlighet att ta del av de verktyg som finns inom arbetsmarknadspolitiken. Det har sedan länge varit känt att könsfördelningen för lönebidrag, som är den vanligaste formen av subventionerad anställning för personer med funktionsnedsättning, varit ojämn.¹² Arbetsförmedlingen har också i handlingsplan för jämställdhetsintegrering lyft vikten av att verka för förbättrade möjligheter för kvinnor att hitta anställningar med lönesubventioner.¹³

I den mån det är möjligt kommer även skillnader mellan olika typer av funktionsnedsättningar att studeras. Vi ska också titta på betydelsen av olika utbildningsnivåer.

I nästa avsnitt beskrivs målgruppen och olika definitioner. Kapitel 3 beskriver utgångsläget för analysen och kapitel 4 visar vad personerna har lämnat Arbetsförmedlingen till. Kapitel 5 analyserar tiden från inskrivning fram till att individen lämnar Arbetsförmedlingen. Rapporten avslutas med en sammanfattning av viktiga resultat och diskussion i avsnitt 6.

2 Målgrupp och definitioner

2.1 Undersökningspopulationen

I denna rapport följs de unga som skrevs in på Arbetsförmedlingen under 2013 och som:

---

¹¹ Trenden gällde även förstagångsinskrivna, se Arbetsförmedlingen, 2018a.

¹² Arbetsförmedlingen, 2015 och Arbetsförmedlingen, 2014.

¹³ Arbetsförmedlingen, 2018b.

- Inte tidigare varit inskrivna som arbetssökande.
- Var 18 - 24 år när de skrev in sig som arbetssökande.
- Hade en funktionsnedsättning som identifierades tidigt under inskrivningsperioden.

Det statistiska underlaget i rapporten är individdata från arbetsförmedlingens datalager. I rapporten används begreppen *målgrupp/gruppen*.

Den population som analyseras utgörs av förstagångsinskrivna 2013. Individerna är unika och räknas endast vid det första inskrivningstillfället under perioden. Valet av period gör det möjligt att följa individerna under flera år.

Valet av åldersgruppen 18 - 24 år har gjorts utifrån att bland förstagångsinskrivna arbetssökande på Arbetsförmedlingen utgör unga med funktionsnedsättning en allt större andel.¹⁴ Detta samtidigt som deras anknytning på arbetsmarknaden försvagats över tid.¹⁵

Skälet till avgränsningen om en tidigt identifierad funktionsnedsättning (här har gränsen satts till 30 dagar) är att tiden som inskriven på Arbetsförmedlingen med stor sannolikhet ser olika ut beroende på när under inskrivningsperioden som funktionsnedsättningen identifierats. Att tidigt under inskrivningsperioden få en identifierad funktionsnedsättning öppnar upp för insatser och stöd som inte är tillgängliga för personer utan funktionsnedsättning. De unga som får en registrering tidigt har sannolikt en fastställd diagnos/dokumenterad funktionsnedsättning när de skriver in sig; de kan till exempel ha gått i särskola eller haft extra stöd under skolgången, eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan. Arbetsförmedlaren får ganska omgående kännedom om att den arbetssökande har en funktionsnedsättning.

Av unga förstagångsinskrivna 2013 som fått en funktionsnedsättning registrerad hade 48 procent, eller 2 533 personer, fått registreringen inom 30 dagar.¹⁶ Det är således en betydande andel som ingår i undersökningspopulationen.

---

¹⁴ Arbetsförmedlingen, 2018a.

¹⁵ Engdahl och Forslund, 2015.

¹⁶ Arbetsförmedlingen registrerar funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga vid ett förmodat behov av insatser. Det sker efter samtycke från den enskilde. Det resulterar i en funktionshinderkategori som används för uppföljning och planering av insatser, som exempelvis den här rapporten. För en beskrivning av de kategorier som refereras till i rapporten se bilaga 1.

En deskriptiv sammanställning av bakgrundsfaktorer redovisas nedan.

Bakgrundsfaktorer	Andel i procent (totalt 2 533 personer)
Kön	
- Kvinnor	40 %
- Män	60 %
Utbildning	
- Högst förgymnasial	40 %
- Minst gymnasial	60 %
Typ av funktionsnedsättning	
- Specifik kognitiv funktionsnedsättning	35 %
- Nedsatt eller begränsad rörelseförmåga	5 %
- Generellt nedsatt inlärningsförmåga	35 %
- Psykisk funktionsnedsättning	14 %
- Övriga	11 %

2.2 Orsaker till att man lämnar Arbetsförmedlingen

Vi har följt målgruppen i upp till fyra år eller tills dess att individerna varaktigt gått till arbete, studier eller av andra skäl lämnat Arbetsförmedlingen. Fyra år har valts då det anses tillräckligt eftersom endast knappt sex procent är kvar på Arbetsförmedlingen efter den tiden. I rapporten används begreppet *lämnat Arbetsförmedlingen*.

När en individ lämnar Arbetsförmedlingen så registreras anledningen till detta i Arbetsförmedlingens ärendehanteringssystem. För att fånga de som fått ett osubventionerat arbete så har följande registreringar hämtats från ärendehanteringssystemet: Tillsvidareanställning, tidsbegränsad anställning, fortsatt anställning hos samma arbetsgivare och anställning inom Samhall. Som tidigare konstaterats så är olika former av subventionerade arbeten viktiga för målgruppens etablering på arbetsmarknaden. Subventionerat arbete innebär att individen har ett ordinarie arbete men att en viss del av lönen subventioneras av staten. På sikt är målet för de flesta att utveckla arbetsförmågan och att minska subventionen. I rapporten inkluderas följande former av subventionerade arbeten: Lönebidrag för anställning, lönebidrag för trygghet i anställning, lönebidrag för utveckling i anställning och offentligt skyddat arbete (OSA).

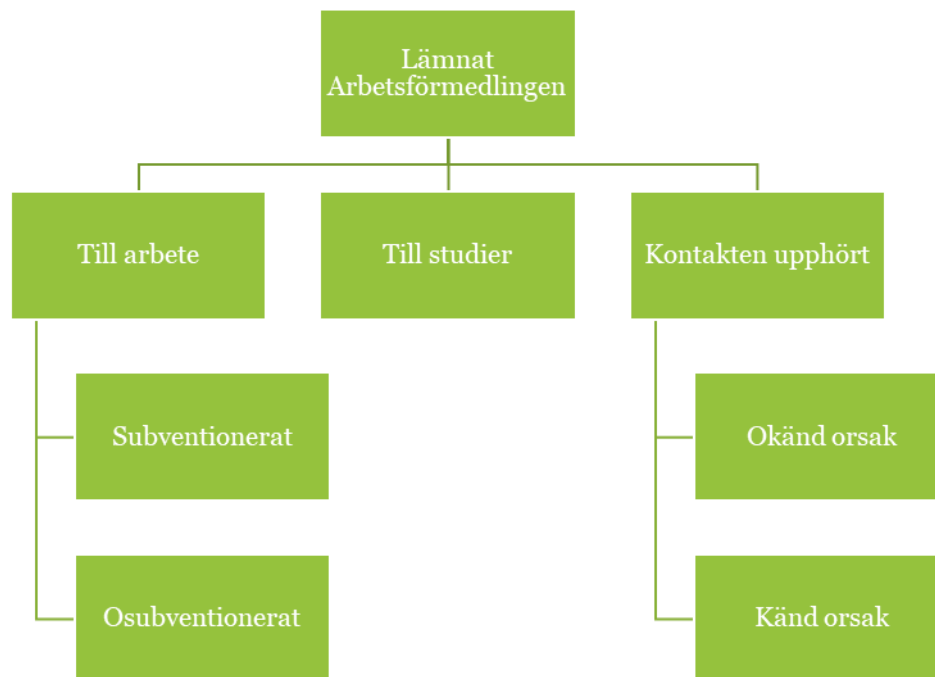
För att en individ ska anses ha gått till *studier* krävs att individen lämnat Arbetsförmedlingen för att påbörja en utbildning (dock ej arbetsmarknadsutbildning).

En person kan även avsluta sin inskrivning hos Arbetsförmedlingen av *andra orsaker* än arbete eller studier. I ärendehanteringssystemet registreras detta som: kontakten

har upphört, annan känd orsak eller okänd orsak. Exempel på känd orsak är sjukdom. Okänd orsak används när kontaktförsök har misslyckats.

Syftet med rapporten är att se på ungas etablering på arbetsmarknaden. För att säkerställa att det inte bara rör sig om tillfälliga avbrott i inskrivningen på Arbetsförmedlingen så måste individen vara utskriven i minst tre månader. För att en individ ska anses varaktigt lämnat Arbetsförmedlingen krävs att individen lämnat Arbetsförmedlingen och inte återkommit inom 90 dagar eller har haft ett lönebidrag som sträckt sig längre än 90 dagar. Anledningen till att gränsen inte är satt längre, är att vi då skulle missa kortare vikariat och utbildningar som är vanligt förekommande bland ungdomar. Viktigt att notera att vi enbart mäter första gången som individen lämnat. Det innebär att vi inte mäter om individen kommer tillbaka och lämnar igen av samma eller annan orsak.

Orsakerna till att man lämnar Arbetsförmedlingen åskådliggörs i nedanstående bild.

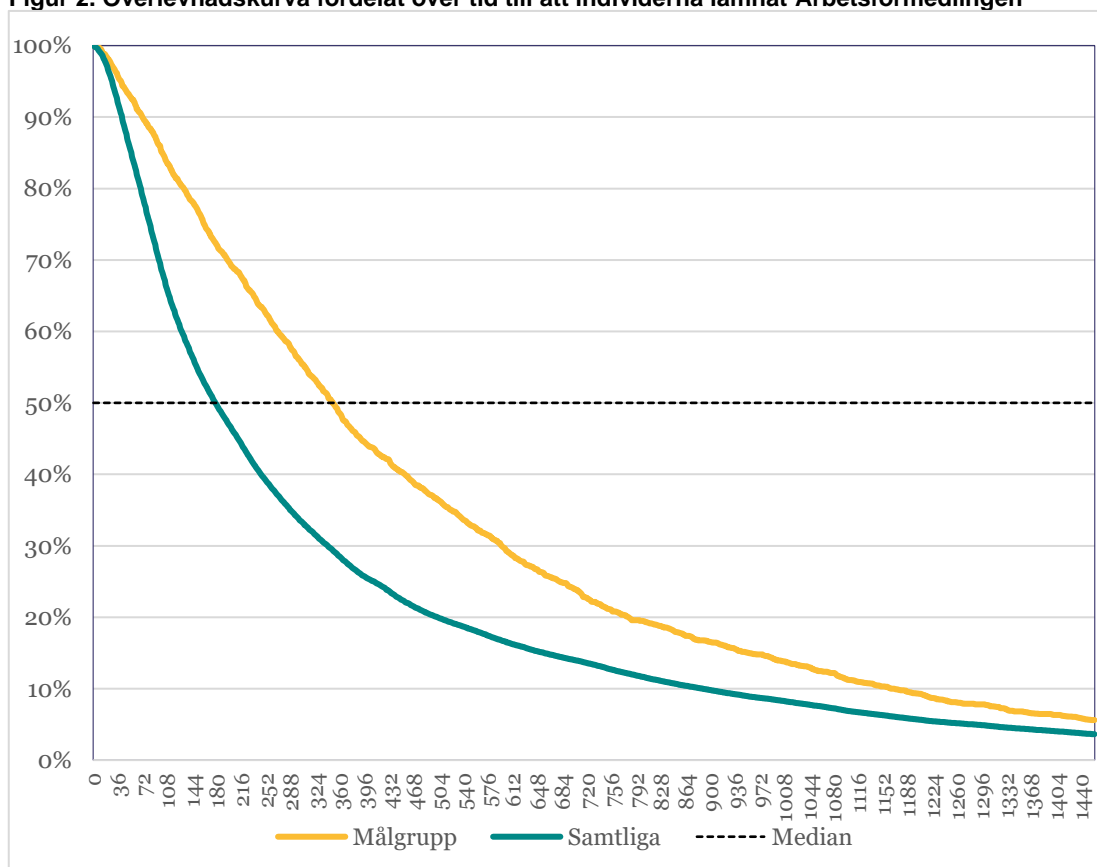

3 Tiden på Arbetsförmedlingen

Att tidigt etablera sig på arbetsmarknaden är av stor vikt. I rapporten studeras de som lämnat Arbetsförmedlingen till främst arbete eller studier och när i tid från inskrivningen det skedde. Utgångsläget i rapporten har varit att för givna tidpunkter följa antalet som lämnat Arbetsförmedlingen.

Ett vanligt sätt att illustrera detta är genom så kallade överlevnadskurvor.¹⁷ Överlevnadskurvan i figur 2 visar andelen av målgruppen och samtliga unga förstagångsinskrivna som ännu inte har lämnat Arbetsförmedlingen vid varje enskild dag. På den horisontella axeln visas antalet dagar som har gått sedan inskrivningen och på den vertikala axeln visas andelen som fortfarande är kvar.

Figur 2. Överlevnadskurva fördelat över tid till att individerna lämnat Arbetsförmedlingen

Under 2013 skrevs totalt cirka 82 000 ungdomar in för första gången. Av dessa tillhörde drygt 2 500 personer målgruppen. Efter fyra år var fyra procent av samtliga och sex procent av målgruppen fortfarande inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

¹⁷ En överlevnadsfunktion visar sannolikheten att "överleva" bortom tidpunkt t. I vårt fall handlar det om sannolikheten att fortsätta vara inskriven bortom tidpunkt t, eller uttryckt annorlunda, sannolikheten att inte ha blivit avaktualiserad innan tidpunkt t. Tidpunkterna mäts i antal dagar från inskrivningsdagen upp till 1460 dagar, vilket motsvarar 4 år. Eftersom vi här tittar på samtliga som lämnat Arbetsförmedlingen (dvs. vi har inga censurerade fall) motsvarar överlevnadsfunktionen andelen av de som skrevs in, som fortfarande är kvar vid en given dag.

Överlevnadskurvan i figur 2 visar att det tog längre tid att lämna Arbetsförmedlingen för målgruppen jämfört med samtliga unga. Den tid då hälften hade lämnat Arbetsförmedlingen kallas mediantid. Mediantiden för målgruppen är cirka 350 dagar och för samtliga unga ca 180 dagar, vilket visar att det skiljer cirka 170 dagar mellan målgrupp och samtliga innan hälften har lämnat Arbetsförmedlingen. Mediantiden uppdelat på kön för målgruppen visar endast på mindre skillnader, för kvinnor 348 dagar och för män 350 dagar. Bakom de små skillnaderna på en aggregerad nivå döljer sig dock stora skillnader mellan kvinnor och män beroende på vad de lämnat till. Dessa skillnader ska vi titta närmare på.

4 Mer än hälften går till arbete eller studier

För att visa vad målgruppen hade lämnat Arbetsförmedlingen till har vi studerat avaktualiseringsorsaker. Orsaksmönstret analyseras utifrån kön, typ av funktionsnedsättning och utbildningsnivå.

Målet är att inte längre vara inskriven på Arbetsförmedlingen utan att påbörja arbete (osubventionerat eller subventionerat) eller studier. Subventionerat arbete kan vara slutmålet för gruppen. I tabell 1 studeras orsakerna till att målgruppen lämnat Arbetsförmedlingen. De allra flesta, 94 procent, hade lämnat Arbetsförmedlingen vid undersökningsperiodens slut.

Majoriteten av individerna, 56 procent, hade fått ett arbete eller påbörjat studier. Andelen som gick till arbete eller studier var lägre för kvinnor, 52 procent, än för män, 57 procent. Män gick i högre utsträckning till ett subventionerat arbete än kvinnor. Däremot gick en större andel av kvinnorna till osubventionerat arbete jämfört med män. Det var också vanligare för kvinnor att gå till studier jämfört med män.

En vanlig orsak till att man lämnade Arbetsförmedlingen var att kontakten hade upphört. I de flesta fall hade kontakten upphört av en känd orsak, vilket också var vanligare bland kvinnor. Ett exempel på känd orsak är föräldraledighet vilket delvis kan förklara att fler kvinnor lämnar än män. Ett annat exempel är sjukdom. Okänd orsak handlar ofta om att individen inte svarar vid kontaktförsök. Inom ramen för denna studie har det inte studerats vilken känd/okänd orsak som individerna lämnat för.

Tabell 1. Orsaker till att man lämnar Arbetsförmedlingen. Antal och procent.

Orsaker, kategorier	Kvinnor		Män		Samtliga	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbete	363	36	679	44	1042	41
Varav subventionerat	230	23	523	34	753	30
Varav osubventionerat	133	13	156	10	289	11
Studier	165	16	203	13	368	15
Kontakten upphört, okänd orsak	69	7	137	9	206	8
Kontakten upphört, annan känd orsak	354	35	421	28	775	31
Ej varaktigt avaktualiserad	56	6	86	6	142	6
Totalt	1 007	100	1 526	100	2 533	100

4.1 Subventionerat arbete är viktigt för målgruppen

Vi har valt att redovisa olika typer av funktionsnedsättningar för att visa hur orsakerna att lämna Arbetsförmedlingen skiljde sig åt inom målgruppen. De olika kategorierna är generellt nedsatt inlärningsförmåga, psykisk funktionsnedsättning, rörelsenedsättning och specifik kognitiv funktionsnedsättning. Valet har gjorts utifrån hur vanliga de olika typerna av funktionsnedsättningar är i målgruppen. Av tabell 2 framgår av vilka orsaker de unga hade lämnat.¹⁸

Tabell 2. Orsaker till att man lämnar Arbetsförmedlingen efter typ av funktionsnedsättning. Procent.

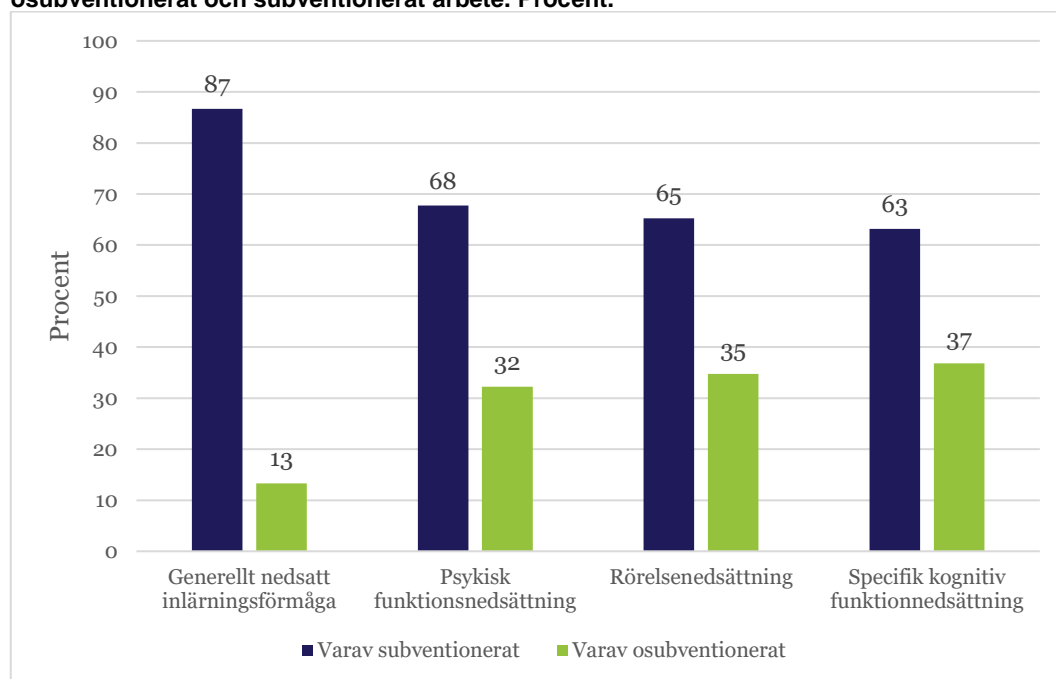
Orsaker, kategorier	Generellt nedsatt inlärningsförmåga	Psykisk funktionsnedsättning	Rörelsenedsättning	Specifik kognitiv funktionsnedsättning
Arbete	42	34	40	44
Varav subventionerat	37	23	26	28
Varav osubventionerat	6	11	14	16
Studier	9	15	27	17
Kontakten upphört, okänd orsak	4	9	3	8
Kontakten upphört, annan känd orsak	39	37	25	24
Ej varaktigt avaktualiserad	5	5	5	6
Totalt (%)	100	100	100	100
Summa (antal)	892	366	115	897

¹⁸ Då volymerna ibland är små redovisar vi inte på kön.

Omkring hälften eller mer hade lämnat till arbete eller studier bland de studerade typerna av funktionsnedsättningar. Det var genomgående stora skillnader mellan andelen som gick till subventionerat eller osubventionerat arbete. Den stora andelen som gick till subventionerat arbete visar att tillgången till subventionerade arbeten är viktig för målgruppen. Studier har även visat att på kort och medellång sikt är det positivt för individen med en subventionerad anställning, men på längre sikt finns inlåsnings effekter.¹⁹ Det var närmare var tredje person eller 692 personer som hade lämnat till subventionerat arbete.²⁰ En större andel bland personer med rörelsenedsättning hade lämnat till studier jämfört med andelen bland övriga kategorier av funktionsnedsättningar. Att lämna av känd orsak var vanligast för kategorierna generellt nedsatt inlärningsförmåga och psykisk funktionsnedsättning.

I figur 3 illustreras skillnaderna mellan subventionerat och osubventionerat arbete för olika typer av funktionsnedsättningar.

Figur 3. Orsak till att man lämnar Arbetsförmedlingen utifrån typ av funktionsnedsättning, osubventionerat och subventionerat arbete. Procent.

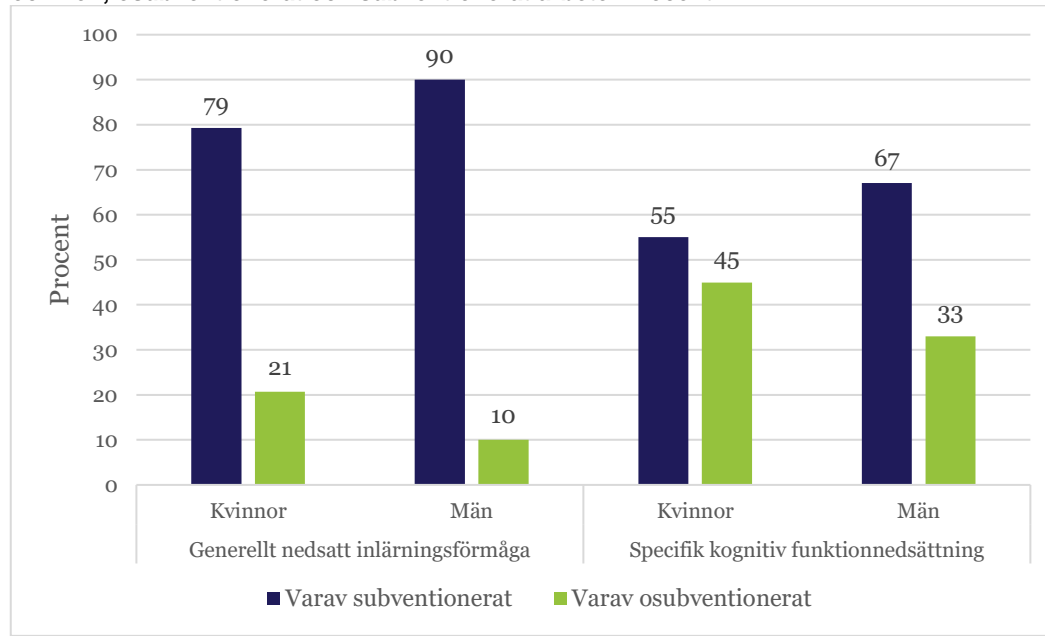
Skillnaderna mellan andelarna för subventionerat och osubventionerat arbete var störst för kategorin generellt nedsatt inlärningsförmåga. Kategorin specifik kognitiv funktionsnedsättning hade minst skillnad. Skillnaderna kan delvis förklaras av att behoven av stöd är olika för olika typer av funktionsnedsättningar.

¹⁹ Angelov och Eliason, 2014.

²⁰ För hela målgruppen var det 753 personer motsvarande 30 procent.

Fördelningen mellan subventionerat och osubventionerat arbete redovisas på kön för generellt nedsatt inlärningsförmåga och specifik kognitiv funktionsnedsättning, se figur 4.²¹

Figur 4. Orsak till att man lämnar Arbetsförmedlingen utifrån typ av funktionsnedsättning och kön, osubventionerat och subventionerat arbete. Procent.

Könsmönstret för de olika typerna av funktionsnedsättningar var detsamma som för hela gruppen. Det var en större andel män som hade lämnat till subventionerat arbete. Till osubventionerat arbete var det en större andel kvinnor som hade lämnat.

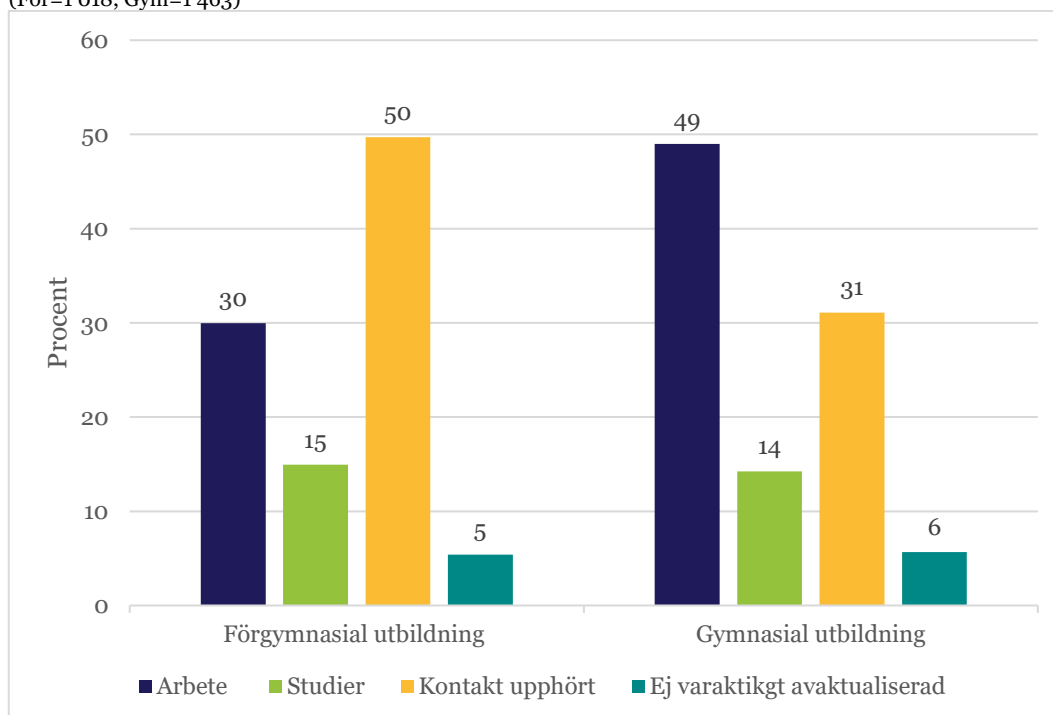
4.2 Utbildningsnivå är viktigt

Olika orsaker till att man lämnar Arbetsförmedlingen redovisas utifrån utbildningsnivå förgymnasial utbildning samt nivån gymnasial utbildning i figur 5. Då det var få som hade en eftergymnasial utbildning redovisas inte denna utbildningsnivå.²²

²¹ På grund av små volymer redovisas inte psykisk funktionsnedsättning och rörelsenedsättning uppdelat på kön.

²² Endast 52 personer hade en eftergymnasial utbildning.

Figur 5. Orsaker till att man lämnar Arbetsförmedlingen utifrån utbildningsnivå. Procent.
(För=1 018, Gym=1 463)

Personer som endast hade förgymnasial utbildning gick i lägre utsträckning till ett arbete jämfört med personer med en högre utbildningsnivå. Det är inte förvånande mot bakgrund av att en gymnasieutbildning är en tydlig nyckel för att öka möjligheterna till ett arbete.²³ Man kan också tänka sig att de som inte har en gymnasieutbildning mår sämre eller har större svårigheter, vilket påverkar både hur det går i skolan och hur det går på arbetsmarknaden. Däremot var det inte fler med förgymnasial utbildning som var kvar på Arbetsförmedlingen, tvärtom var en lägre andel kvar vid undersökningsperiodens slut. Men kontakten hade då upphört i betydligt högre utsträckning än vad som gällde för de med minst gymnasial utbildning. För unga med gymnasial utbildning var det en klar majoritet som gick till arbete eller studier och kontakten hade upphört i mindre utsträckning.

Oavsett vilken funktionsnedsättning individen hade var det en högre andel som gick till arbete eller studier om man hade en gymnasial utbildning jämfört med högst en förgymnasial utbildning, vilket tabell 3 visar. Störst andel med gymnasial utbildning fanns bland personer med generellt nedsatt inlärningsförmåga och psykisk funktionsnedsättning. Av dessa som fick arbete eller påbörjade en utbildning hade mer än 70 procent en gymnasieutbildning.

²³ Arbetsförmedlingen, 2019.

Tabell 3. Fördelning av dem som lämnat Arbetsförmedlingen till arbete och studier utifrån utbildningsnivå och funktionsnedsättning. Procent.

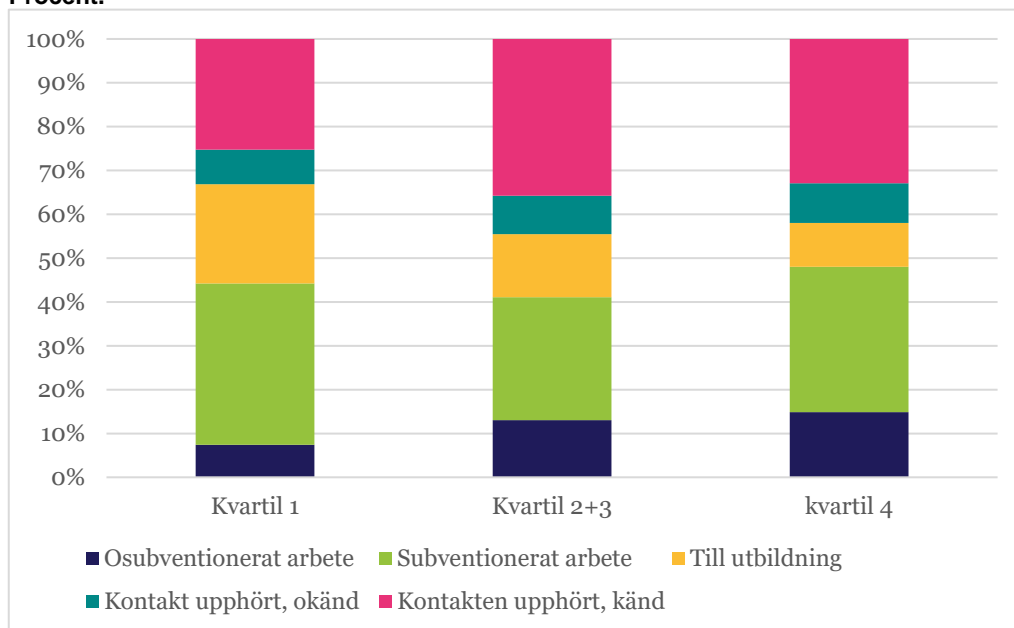
Utbildningsnivå	Generellt nedsatt inlärningsförmåga	Psykisk funktionsnedsättning	Rörelse-nedsättning	Specifik kognitiv funktionsnedsättning
Förgymnasial	28	29	42	37
Gymnasial	72	71	58	63

5 Vanligast att lämna tidigt till arbete och studier

Som nämnts tidigare är det särskilt viktigt att se till att unga med funktionsnedsättning får en varaktig anknytning på arbetsmarknaden. Genom att studera olika tidsintervaller från inskrivning till att individen lämnar Arbetsförmedlingen visar vi bland annat hur orsakerna skiljde sig åt för de som lämnade tidigt respektive sent. Indelningen i intervaller kan alltså påvisa om orsakerna varierade som en följd av inskrivningstiden.

De olika tidsintervallen visar hur orsaksmönstret ser ut för de som lämnar först, i mitten, eller sist. Första intervallet visar av vilka orsaker den första fjärdedelen lämnat (kvartil 1). Andra och tredje intervallet av vilka orsaker andra och tredje fjärdedelen lämnat (kvartil 2+3). Fjärde intervallet visar av vilka orsaker den sista fjärdedelen lämnat (kvartil 4).

Figur 6. Orsaker till att inskrivna lämnar Arbetsförmedlingen fördelat efter inskrivningstid. Procent.

Den första fjärdedelen (kvartil 1) lämnade Arbetsförmedlingen inom 154 dagar. Av dessa gick 67 procent till arbete eller utbildning. Av dem var det också en lägre andel som lämnade på grund av att kontakten upphört. Hälften av individerna (kvartil 2 och 3) lämnade mellan dag 155 och dag 604. En lägre andel, 56 procent, gick till arbete och studier jämfört med de som lämnade först. Däremot gick en högre andel av dessa till osubventionerat arbete. Den sista fjärdedelen (kvartil 4) lämnade från dag 604. Bland dem lämnade marginellt fler till arbete och studier jämfört med kvartil 2 och 3 (58 procent). Noterbart är att det var dubbelt så stor andel av dessa som gick till osubventionerat arbete jämfört med de som lämnade först. Det framgår även av figuren att en ganska stor andel i första kvartilen går till studier, för att sedan minska i kvartil 2+3 och minska ytterligare i kvartil 4.

5.1 Män lämnar snabbare till subventionerat arbete

Tidpunkten då hälften har lämnat Arbetsförmedlingen kallas mediantid. Tiden som omfattar hälften av målgruppen ger en bra bild om hur tiden varierar för olika orsaker att lämna. Som nämnts tidigare finns endast små könsskillnader i den totala mediantiden. Vi kommer nedan att dela upp skillnaden mellan kvinnor och män på olika orsaker att lämna.

Ytterligare indelning ger osäkra resultat då utfallen är små för vissa orsaker att lämna. Det gäller till exempel indelning utifrån olika typer av funktionsnedsättningar och utbildningsnivåer.

Tabell 4. Mediantid till att man lämnar Arbetsförmedlingen utifrån orsaker och kön. Dagar.

Orsaker, kategorier	Kvinnor	Män	Samtliga
	Tid	Tid	Tid
Arbete	343	326	332
Varav subventionerat	334	308	318
Varav osubventionerat	343	407	368
Studier	219	228	223
Kontakten upphört, okänd orsak	321	356	347
Kontakten upphört, annan känd orsak	352	361	357

Mediantiden till arbete var kortare för män jämfört med kvinnor för subventionerat arbete.²⁴ För osubventionerat arbete var förhållandet det omvända. När det gällde studier tog det kortare tid för kvinnor än män. Det gick snabbare för kvinnor att lämna på grund av att kontakten upphört av okänd orsak. Med andra ord var kort tid till att lämna inte nödvändigtvis positivt utan det berodde på vad man lämnat till. Då mediantiden till att lämna är nära ett år är det viktigt att förstå att de allra flesta deltar i någon slags aktivitet under den tiden. De kan till exempel handla om att delta i förberedande insats och att göra praktik. Inom ramen för den här rapporten vet vi dock inte i vilken utsträckning det förekommer.

6 Avslutande diskussion och slutsatser

Utvecklingen för de unga med funktionsnedsättning som studeras i denna rapport baseras på individer som skrevs in första gången 2013. Det var under en period då det ur ett historiskt perspektiv var många unga arbetslösa inskrivna på Arbetsförmedlingen. Resultatet visar att de allra flesta någon gång under undersökningsperioden hade lämnat Arbetsförmedlingen. Det var vanligast att lämna till arbete eller studier. En större andel män lämnade till arbete och en större andel kvinnor lämnade till studier.

Resultaten visar tydliga skillnader mellan kvinnor och män. Män lämnade Arbetsförmedlingen till arbete snabbare än kvinnor. Om man delar upp tiden till arbete i subventionerade och osubventionerade arbeten ser man att männen hade kortare tid till subventionerade arbeten än kvinnor, men längre tid till osubventionerade arbeten. Det tog inte bara längre tid för kvinnor att få en subventionerad anställning, det var också en lägre andel kvinnor som fick en subventionerad anställning jämfört med män. För de osubventionerade arbetena gällde det motsatta, det gick snabbare för kvinnor att få ett osubventionerat arbete och det var dessutom en större andel av kvinnorna som fick dem, jämfört med män

²⁴ Förhållande som Arbetsförmedlingen även lyft tidigare, se Arbetsförmedlingen, 2017.

Noterbart är att både kvinnor och män får ett subventionerat arbete snabbare än ett osubventionerat arbete men att skillnaden är ganska liten för kvinnor.

Att det tar längre tid att lämna för ett osubventionerat arbete behöver inte vara negativt. Subventionerade anställningar är viktiga för unga som har behov av det stödet, men ibland kan det räcka med andra och mindre omfattande anpassningar av arbetssituationen.²⁵ I dessa fall är en osubventionerad anställning givetvis det bästa alternativet även om det tar lite längre tid att hitta ett sådant arbete.

Att studera om det sker en undanträngning av osubventionerade arbeten till förmån för subventionerade är inget som ryms inom ramen för denna rapport. Det är dock viktigt att individens förutsättningar är utredda och att andra insatser enligt förordningen om särskilda insatser har prövats innan ett lönebidrag ges.²⁶

Vi kan heller inte säga om kvinnor missgynnas på lång sikt av att de är underrepresenterade i att tidigt få ta del av subventionerade anställningar. Det kan vara så att kvinnor som lämnar Arbetsförmedlingen på lång sikt får ett starkare fotfäste på arbetsmarknaden.

Studier har visat att subventionerade anställningar leder till inlåsnings effekter på längre sikt.²⁷ För att undvika inlåsnings effekter är det viktigt att först pröva förutsättningarna för en osubventionerad anställning innan en subventionerad anställning övervägs, även om det tar lite längre tid.

Utbildning påverkar resultaten till arbete och studier positivt. Oavsett vilken funktionsnedsättning individen hade var det en högre andel som gick till arbete eller studier om man hade en gymnasial utbildning jämfört med högst en förgymnasial utbildning. Att ha minst gymnasieutbildning är en tydlig fördel mot att inte ha det. Studier har visat att personer med funktionsnedsättning har lägre utbildningsnivå än övriga i befolkningen.²⁸ Det är därför viktigt att Arbetsförmedlingen arbetar för att denna grupp ska få gymnasieutbildning genom exempelvis studiemotiverande insatser, liksom att utbildningsväsendet är tillgängligt för personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

Mot bakgrund av vad vi sett i denna studie vore ett viktigt nästa steg att undersöka hur varaktig individernas anknytning till arbetsmarknaden blir, efter att de lämnat till arbete. Ett första steg är att undersöka i vilken omfattning de som lämnat för arbete återkommer till arbetsförmedlingen. Inom ramen för en sådan studie borde det även undersökas om det finns skillnader i varaktighet mellan de som lämnat till osubventionerat respektive subventionerat arbete. Det vore även värdefullt att

---

²⁵ Dels kan det handla om att arbetsgivaren gör dessa anpassningar. Det kan även handla om andra anpassningar än lönebidrag enligt förordning (2017:462) om särskilda insatser till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Exempelvis hjälpmedel eller personligt biträde.

²⁶ Förordning (2017:462) om särskilda insatser till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

²⁷ Angelov och Eliason, 2014.

²⁸ SCB, 2020.

undersöka i vilken utsträckning subventionerade anställningar övergår i osubventionerade anställningar.

Detta är en första deskriptiv studie över hur tider och vad man lämnar Arbetsförmedlingen till, varierar för unga med en funktionsnedsättning. Ett naturligt nästa steg är att undersöka sambandet mellan olika faktorer såsom kön, utbildning och funktionsnedsättningstyp, och tiden det tar att lämna Arbetsförmedlingen samt vad man lämnar till.

I det fortsatta arbetet med unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen vill vi framför allt lyfta fram tre övergripande saker:

- Det är viktigt att se till att kvinnor och män får möjlighet till subventionerat arbete i samma utsträckning.
- Det är viktigt att försöka öka andelen som går till studier bland de med endast förgymnasial utbildning, då gymnasieutbildning är så viktigt på arbetsmarknaden.
- Kunskapsläget om hur Arbetsförmedlingen kan verka för att fler får möjlighet till osubventionerat arbete behöver förbättras. Mer specifikt behövs ökad kunskap om skillnader i till exempel utbildningsnivå och yrkesval bland dem som går till subventionerad eller osubventionerad anställning. Ett annat exempel är i vilken grad ett subventionerat arbete övergår i ett osubventionerat arbete och i vilken utsträckning personer åter skriver in sig vid Arbetsförmedlingen efter att ha lämnat för ett arbete.

7 Referenser

Nikolay Angelov och Marcus Eliason, 2014. *Lönebidrag och skyddat arbete: en utvärdering av särskilda insatser för sökande med funktionshinder*, IFAU rapport 2014:24.

Arbetsförmedlingen, 2014. *Lönestöd för personer med funktionsnedsättning*. Arbetsförmedlingens återslag 2014.

Arbetsförmedlingen, 2015. *Lönebidrag – en jämställdhetsanalys*, bilaga till Arbetsmarknadsrapport 2015.

Arbetsförmedlingen, 2017. *PM Lönebidrag, jämställdhetsanalys*, delrapport 1.

Arbetsförmedlingen, 2018a. *Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen-utvecklingen över tid*. Arbetsförmedlingen analys 2018:11.

Arbetsförmedlingen, 2018b. *Delredovisning av handlingsplanen för jämställdhetsintegrering 2015 - 2017*. Arbetsförmedlingens återslag 2018.

Arbetsförmedlingen, 2019. *Var finns jobben? Bedömning för 2019 och på fem års sikt*.

Mattias Engdahl och Anders Forslund, 2015. *En förlorad generation? En ESO-rapport om ungas etablering på arbetsmarknaden*. ESO 2015:3.

SCB, 2020. *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2019*.

Statskontoret, 2019. *Utvärdering av strategin för unga som varken arbetar eller studerar*. Statskontoret 2019:2.

Bilaga 1 Typer och grupperingar av funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga enligt Arbetsförmedlingens klassifikation

I rapporten används följande funktionshinderkategorier enligt Arbetsförmedlingens klassifikation:

Specifik kognitiv funktionsnedsättning

Innebär specifik kognitiv funktionsnedsättning begränsningar av en eller några kognitiva funktioner som medför nedsatt arbetsförmåga. Det kan gälla uppmärksamhet, överaktivitet, inläring, minne, planering, genomförande eller socialt samspel. Det kan även handla om begränsningar inom områden som exempelvis läsning, skrivning, räkning eller språkstörningar.

Nedsatt eller begränsad rörelseförmåga

Innebär förändringar i skelett, leder, ledband, muskulatur eller nervsystem som medför nedsatt arbetsförmåga. Smärtproblematik som ger upphov till rörelsenedsättning och medför nedsatt arbetsförmåga.

Generellt nedsatt inlärningsförmåga

Innebär nedsättning av flera kognitiva funktioner som leder till nedsatt arbetsförmåga. Huvudsakligen handlar det om begränsad förmåga till abstrakt tänkande, problemlösning och inläring, samt långsam kognitiv bearbetning.

Psykisk funktionsnedsättning

Innebär nedsatt arbetsförmåga orsakad av omfattande och varaktig psykisk ohälsa eller sjukdom.